

Помаз Ю. В., к.і.н., доцент кафедри економіки підприємства

Помаз О. М., к.е.н., доцент кафедри менеджменту,

Полтавська державна аграрна академія,

м. Полтава, Україна

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Забезпечення міжнародної конкурентоспроможності країни залишається важливою проблемою на сучасному етапі розвитку світової економіки, оскільки значною мірою впливає на національну безпеку й, у цілому, характеризує положення країни в світі. Адаптація до нових викликів з боку світової економіки наразі є найважливішим завданням для економіки України в контексті євроінтеграційного спрямування.

Національна конкурентоспроможність є складною, відкритою, нелінійною системою життєдіяльності суспільства, здатної до ендогенної еволюції на принципах самоорганізації, орієнтованої на фінансову стабільність, економічне зростання, формування нової соціоекономічної цілісності економіки і держави, влади і соціуму, що дає об'єктивні критерії для обґрунтування міжнародної конкурентоспроможності та формування механізмів вдосконалення її рівня з урахуванням зовнішніх факторів [1, с. 7].

Міжнародна конкурентоспроможність країни є одним із найважливіших показників її стійкого економічного зростання [2, с. 27]. Міжнародна конкурентоспроможність економіки включає здатність національних суб'єктів господарювання виробляти товари чи надавати послуги, які спроможні проникати на зовнішні ринки й захоплювати їх частки; здатність окремих галузей та секторів національної економіки реалізовувати свою продукцію на зовнішніх і міжнародних ринках, ефективно конкурувати з аналогічними галузями та секторами інших країн; конкурентостійкість національної економіки до

актуальних викликів із боку світової економічної системи та її трансформацій; здійснення зовнішньоекономічної діяльності та політики з урахуванням національних інтересів держави [1, с. 6].

На стан міжнародної конкурентоспроможності України впливають наступні чинники: розвиток споживчих ринків, нові торговельні зв'язки, зміцнення економічних переваг, необхідність створення сильних інституцій, конкуренція за інновації, поступове зменшення сировинних супердоходів, нереалізований економічний потенціал, створення стимулів для підвищення ефективності розвитку економіки, удосконалення соціальних інститутів. При цьому одним із найсуттєвіших чинників впливу на конкурентоспроможність економіки України є її інноваційно-технологічна складова [1, с. 13].

У сучасних умовах із усіх факторів впливу зовнішнього середовища на розвиток системи міжнародної конкурентоспроможності економіки України найбільшою мірою впливає її зовнішнє конкурентне середовище. При цьому зовнішнє середовище містить як можливості (реформи, розвиток малого бізнесу, реструктуризація економіки, покращення інфраструктури, підвищення якості послуг, розвиток споживчого ринку), так і загрози (еміграція освіченої частки населення, мілітаризація суспільства, збільшення держборгу, технологічні та екологічні проблеми).

До сильних сторін, що визначають передумови зростання конкурентоспроможності України можна віднести вигідне географічне положення, значні запаси природних ресурсів, високий інтелектуальний потенціал, гнучкий та ефективний ринок праці, значний потенціал переробної промисловості, висока місткість внутрішнього ринку, активна співпраця з міжнародними економічними організаціями. До слабких сторін, що перешкоджають зростанню конкурентоспроможності, варто віднести кризові явища в економіці, високий рівень корупції, низький рівень довіри населення владі, відсутність державної системи стандартизації продукції, низький рівень розвитку високотехнологічного виробництва, постійно зростаючий зовнішній

борг та несприятливий інвестиційний клімат, низьку платоспроможність населення, застарілу систему освіти [1, с. 7, 9, 14; 2, с. 30].

За основними інтегральними показниками конкурентоспроможності українську економіку визначають як таку, що має середній рівень та варіюється в межах 70-80 місця серед інших країн світу. Наразі найбільші перешкоди для підвищення конкурентоспроможності становить низка системних проблем у економіці України, що пов'язані з доступом до інвестицій, високим податковим навантаженням, корупцією, неефективністю державного управління та податкового регулювання [1, с. 9]. Істотно знижують можливості країни посідати провідні місця на міжнародній арені нестабільність політичної ситуації, погіршення економічної ситуації, уповільнення науково-технічного прогресу, еміграція кваліфікованих кадрів, невідповідність міжнародним та європейським стандартам якості української продукції, недосконалість механізму управління конкурентним потенціалом [2, с. 27].

Міжнародна конкурентоспроможність економіки забезпечується успішністю зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів національного господарства. Загальну конкурентоспроможність країни формує зовнішня торгівля, яка впливає на структуру ринків, поведінку вітчизняних компаній. Стан зовнішньої торгівлі слід розглядати як чинник забезпечення рівня міжнародної конкурентоспроможності.

Відсутність останнім часом суттєвих змін у торговельній сфері України спричинена незначним підвищенням інтенсивності локальної конкурентоспроможності, негативним впливом національної системи оподаткування на інвестиційну привабливість, відсутністю змін у питаннях спрощення ведення бізнесу [2, с. 29].

Україна має середній за рівнем розвитку торговельний потенціал в Європі, підвищити який може шляхом проведення реформ щодо спрощення процедур доступу на зовнішні та внутрішні ринки, створення якісної інфраструктури та поширення інформаційно-комунікаційних технологій. Експортна політика України має бути спрямована на розширення асортименту товарів, збільшення в

експорті частки високих технологій і товарів із високим ступенем обробки, освоєння нових ринків товарів, технологій, капіталів і послуг[1, с. 10, 11, 12].

Підвищення рівня конкурентоспроможності економіки України можливе у разі проведення результативних змін за двома напрямками: удосконалення якості інституцій державної влади з метою поліпшення умов внутрішнього середовища й нарощування існуючих та створення перспективних конкурентних переваг зовнішньої торгівлі України. Вкрай необхідними є підвищення рівня ефективності правового забезпечення міжнародної економічної діяльності України, реформування податкової, міграційної, фінансово-кредитної та зовнішньоторговельної політики.

Зокрема, до пріоритетних напрямів розвитку міжнародної конкурентоспроможності економіки України слід віднести впровадження прямих і непрямих методів державного регулювання, які стимулюють інновації та торгівлю для диверсифікації експорту та розвитку послуг, здатні підвищити конкурентоспроможність підприємств національної економіки (інформаційні та комунікаційні технології, аерокосмічна та авіаційна промисловість, машинобудування, харчова промисловість) й опосередковано забезпечити позитивний вплив на інші сектори економіки та міжнародну конкурентоспроможність України в цілому [1, с. 4].

Механізм підвищення міжнародної конкурентоспроможності України передбачає реалізацію комплексу основних його складових – інституційної, інвестиційної та економічної, які сприятимуть зміцненню позицій країни на світовому та європейському ринках та прискоренню європейської інтеграції.. Він передбачає використання чинників позитивного впливу на нарощення конкурентоспроможності: організаційно-правові та організаційно-економічні засади розвитку, власна інфраструктура функціонування, власна сировинна і товарна база; великий споживчий ринок; конкурентні позиції на певні види товарів; зовнішня торгівля, технології та інновації, відповідальні інституції для координації дій, спрямованих на впровадження необхідних реформ (децентралізація, оновлення влади, розвиток підприємств, податкову,

енергонезалежності, сільського господарства, фінансового сектору, закупівель, освіти), власна багаторівнева система підготовки кадрів[1, с. 5, 18].

Підвищення міжнародної конкурентоспроможності економіки України сприятиме ефективному функціонуванню торговельної системи, стійкому зростанню життєвого рівня населення країни й сталому економічному розвитку.

Список використаних джерел

1. Марченко І. С. Міжнародна конкурентоспроможність України в європейському конкурентному просторі: автореф. дис. ...канд. екон. наук. Харків, 2018. 23 с. URL: <http://international-relations-tourism.karazin.ua/themes/irtb/resources/de8956427ba47a546b4a09f70af1d3a6.pdf>

2. Бестужева С. В. Підвищення міжнародної конкурентоспроможності України в умовах нестабільності економічного розвитку. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Випуск 16. 2017. С. 27-32. URL: <http://global-national.in.ua/archive/16-2017/7.pdf>